

Т. П. Руда*, І. В. Свиноус**, О. Ю. Гаврик**

*Національний університет "Львівська політехніка",

**Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЯЄЧНОГО ПТАХІВНИЦТВА

© Руда Т. П., Свиноус І. В., Гаврик О. Ю., 2016

Розглядаються проблеми формування інформаційного забезпечення. Встановлено, підприємства, що мають складну виробничу структуру, гостро потребують оперативної економічної та фінансової інформації, що дає змогу оптимізувати витрати і фінансові результати, приймати обґрунтовані управлінські рішення. З метою удосконалення системи калькулювання продукції яєчного птахівництва доцільно застосовувати методику цільової собівартості, яка передбачає ведення обліку витрат і калькулювання собівартості за віковими і технологічними групами птиці, визначення собівартості яєць з урахуванням якісних показників.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, ефективність, виробнича діяльність, яєчне птахівництво, модель управління витратами, фінансові результати, управлінські рішення.

Т. P. Ruda*, I. V. Svyous**, O. Yu. Havryk**

*Lviv Polytechnic National University,

**Bila Tserkva National Agrarian University

INFORMATION SECURITY FORMATION OF THE COST MANAGEMENT PROCESS AT ENTERPRISES OF EGG POULTRY FARMING

© Ruda T. P., Svyous I. V., Havryk O. Yu., 2016

The article examines the problems of information security formation. It is defined that enterprises with complex production structure need rapid economic and financial information allowing optimizing costs and financial performance, make reasonable managerial decisions. In order to improve the calculation system of egg poultry production it is appropriate to use target cost methodology, which includes accounting of expenses and calculation of cost pricing according to age and technological groups of poultry, determine the cost pricing of eggs taking into account quality indicators.

The variability of the environment and strengthening of crisis make actual current approaches to the research problems regarding the need to solve a number of tasks on the improvement of production cost management system at enterprises of egg poultry farming, diagnostics of business environment and ensurance of their economic stability in the long term.

The proper accounting in poultry farming requires its organization taking into account the specific technical features inherent in the area of research. Grouping of cost items can be unified, accounting objects and calculation methodology of cost pricing can be identified according to specific conditions. It is therefore important to clarify the procedure for determining the cost pricing of poultry products subject to the production specialization.

Logical structure of cost management at enterprises of egg production, with three interrelated levels is defined. This management model is a set of agreed rules at each level. The rules of a higher level determine the requirements for a lower-level forming a logical line of cost management.

Following on from the research results it may be concluded that one of the factors ensuring efficiency of enterprises of egg poultry farming is a properly constructed model of

cost management. For this, first of all, it is important to provide a logical balance of control technologies that will improve the economic efficiency of industrial activity. It is considered that the proposed model of cost management will ensure the relationship of economic efficiency indicators and cost efficiency, as the cost efficiency in some cases leads to increased efficiency, while others – not.

Elaborated directions on the formation of information security of cost management will improve the efficiency of enterprise managerial decisions aimed at reducing the costs of enterprises of egg poultry farming.

Key words: information security, efficiency, production activity, egg poultry farming, cost management model, financial performance, and managerial decisions

Постановка проблеми. Мета системи управління витратами буде досягнута за умови, якщо управлінські рішення, які приймаються щодо менеджменту бізнес-процесів підприємства, забезпечать його прибутковість та формування нових конкурентних переваг. Досягнення зазначеної мети значною мірою залежить від організації процесу управління витратами, кваліфікації персоналу менеджерів та рівня забезпечення їхньої діяльності необхідною інформацією. На наше переконання, забезпечення ефективності підприємств яєчного птахівництва передбачає застосування сучасних, адаптованих до вітчизняних умов господарювання, інструментів і методів управління витратами, які певною мірою логічно узгоджені із застосовуваними системами обліку, планування та аналізу витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання, пов'язані із поглибленням теоретико-методологічних засад розвитку різних аспектів формування виробничих витрат та управління ними, зокрема й аграрних підприємств, розглянуто у працях вітчизняних науковців: В. Андрійчука, В. Збарського, І. Охріменка, І. Баланюка, С. Дем'яненка, М. Дем'яненка, В. Дієсперова, В. Зіновчука, М. Маліка, С. Мочерного, В. Месель-Веселяка, Н. Прозорова, М. Хорунжого, О. Шпичака, Ю. Цал-Цалка та ін.

Ці наукові дослідження є істотним внеском у розвиток теоретичних основ і розроблення заходів, спрямованих на удосконалення процесу управління виробничими витратами підприємства. Однак мінливість зовнішнього середовища та посилення кризових явищ актуалізує сучасні підходи до проблем дослідження з урахуванням необхідності розв'язання завдань щодо удосконалення системи управління виробничими витратами підприємств яєчного птахівництва, діагностики зовнішнього середовища підприємств і забезпечення їх економічної стійкості у довгостроковій перспективі.

Мета роботи – оцінити сучасний стан інформаційного забезпечення управлінням витрат підприємств яєчного птахівництва та запропонувати практичні рекомендації з їх удосконалення.

Основний матеріал. Функціонування підприємств яєчного птахівництва у сучасних умовах вимагає прийняття складних управлінських рішень, оскільки посилення конкуренції на ринку яєць та яєчної продукції змушує їх активно використовувати увесь арсенал управлінських технологій, залучати кваліфікованішу робочу силу, оперативно впроваджувати інновації. Очевидно, що такі умови господарювання вимагають від менеджменту підприємств поглибленої спеціалізації у галузі управління витратами.

Запропонована модель враховує вплив зовнішнього середовища (факторів політико-правового, економічного, соціально-культурного, науково-технічного, міжнародного, природного характеру) та внутрішнього середовища (матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні, управлінські ресурси), які впливають на ефективність підприємств яєчного птахівництва, склад і структуру виробничих ресурсів на “вході” виробничого процесу та результат їх трансформації під час реалізації функцій управління витратами на “виході”.

Склад і кількість ресурсів на вході, а також цілі й завдання управління витратами визначають їх структуру, яка є основним керованим параметром цієї моделі і виступає як індикатор господарського ризику у діяльності підприємств яєчного птахівництва.

Дослідженням встановлено, що у практичній діяльності досліджуваних підприємств організація й удосконалення моделі управління витратами здебільшого відбувається епізодично, без належного обґрунтування. Отже, можна зробити висновок, що цілеспрямований вплив на витрати підприємствами не забезпечує відчутного позитивного впливу на ефективність їх функціонування, оскільки дуже часто на практиці відсутня ідеологія управління витратами, а на рівні методології застосовують неузгоджений набір інструментів і методів управління витратами через певні складнощі. До теперішнього часу не сформовано єдиного уявлення про те, які завдання підприємство повинно виконувати за допомогою інструментів і методів управління виробничими витратами.

Спираючись на результати проведеного дослідження, доходимо висновку, що одним із факторів забезпечення ефективності підприємств яєчного птахівництва є правильно побудована модель управління витратами. Для цього насамперед важливо забезпечити логічну збалансованість використання технологій управління, що сприятиме підвищенню економічної ефективності виробничої діяльності. Вважаємо, що запропонована модель управління витратами дасть змогу також забезпечити взаємозв'язок показників економічної ефективності та економічності витрат, оскільки економічність в одних випадках веде до підвищення ефективності, а в інших – ні. Для раціонального поєднання економічності та ефективності витрат модель управління витратами підприємств яєчного птахівництва повинна набути правильної структури. У зв'язку з цим ми визначили логічну структуру управління витратами підприємств з виробництва яєць, у якій виділено три взаємопов'язані рівні:

1 рівень – ідеологія, у межах якої менеджменту підприємств доцільно визначити набір базових цінностей діяльності: місія, ідентифікація, загальні цільові установки. У нашому контексті на цьому рівні формується мета, яка полягає у підвищенні ефективності підприємств яєчного птахівництва шляхом удосконалення управління витратами;

2 рівень – методологія, що визначає принципів підхід до управління витратами (взаємозв'язку цілей, інструментів управління, методів оцінки інструментів управління);

3 рівень – модель, яка визначає функціональну логіку управління витратами на рівні стандартизованих алгоритмів – технологій управління витратами.

Отже, така модель управління – це набір узгоджених правил на кожному із описаних рівнів. Правила вищого рівня визначають вимоги для нижчого рівня, утворюючи логічну вертикаль управління витратами.

Дієвість системи управління виробничими витратами забезпечується за умови узгодженості методів та інструментів управління витратами, що може позитивно вплинути на підвищення ефективності підприємств [1]. Якщо логічні рівні у моделі управління витратами узгоджуються між собою, то і уся модель управління витратами є взаємопов'язаною по вертикалі та збалансованою. У цьому зв'язку пропонуємо узгодження структурних рівнів моделі управління витратами підприємств яєчного птахівництва на основі відповідностей.

Зазначимо, що яєчне птахівництво як галузь тваринництва має певні особливості в організації виробництва, технології, що позначається на формуванні об'єктів обліку витрат. Водночас ми встановили, що на багатьох підприємствах яєчного птахівництва не організована дієва інформаційна система на основі бухгалтерського обліку, що забезпечує отримання якісної інформації для проведення аналізу й оперативного управління.

Як показує практика, підприємства, що мають складну виробничу структуру, гостро потребують оперативної економічної та фінансової інформації, що дає змогу оптимізувати витрати і фінансові результати, приймати обґрунтовані управлінські рішення. Більшою мірою ця проблема постає перед підприємствами яєчного птахівництва, оскільки висока собівартість кормів, які посідають більшу частку у структурі витрат, ніж в інших галузях тваринництва, спричиняє високу собівартість птахівничої продукції, що ускладнюється посиленням конкуренції у цій галузі [2]. Для забезпечення конкурентоспроможності та розширеного відтворення підприємств яєчного птахівництва пріоритетним напрямком розвитку є організація ефективного управління процесами виробництва, що передбачає раціональне використання наявних внутрішніх ресурсів за допомогою організації належного контролю, планування, аналізу й інших функцій управління процесами виробництва за допомогою комунікації інформації управлінського обліку [3].

Забезпечення обґрунтованого вибору об'єктів обліку витрат дає можливість ефективніше здійснювати контроль за формуванням рівня витрат, а також сприяє правильнішому обчисленню собівартості одержаної продукції. Зазначимо, що об'єкти обліку витрат не треба ототожнювати з об'єктами калькуляції, оскільки останні – це продукти праці суб'єкта господарювання та його підрозділів.

Під час визначенні номенклатури об'єктів калькулювання продукції яєчного птахівництва насамперед потрібно враховувати: відмінності у споживчих властивостях виробленої продукції, які визначаються видом птиці, її виробничим напрямком, породою; способами одержання продукції, що відрізняються технологією та організацією виробництва. Однак сільськогосподарському виробництву, зокрема птахівництву, властива така особливість, що об'єкти обліку не збігаються з об'єктами калькуляції, тому кожен аналітичний рахунок у птахівництві може мати кілька носіїв витрат.

Зміна номенклатури об'єктів обліку та калькулювання відбувається під впливом удосконалення організації виробництва, технологічних процесів, залежить від характеру продукції та трудомісткості облікової роботи.

Для правильного ведення бухгалтерського обліку у птахівництві велике значення має його організація з урахуванням специфічних технологічних особливостей, властивих досліджуваній нами галузі. Групування статей витрат можна уніфікувати, об'єкти обліку і методику калькулювання собівартості продукції можна визначати за конкретними умовами. Тому важливо з'ясувати порядок визначення собівартості продукції птахівництва з урахуванням спеціалізації виробництва.

Сьогодні постає проблема оцінки вартості супутньої та побічної продукції у яєчному птахівництві. До цієї продукції потрібно зарахувати: послід, пух, перо та ін., що оцінюються за встановленими цінами або за цінами можливої реалізації та не є об'єктом калькуляції. На нашу думку, такий широкий перелік побічної продукції не є обґрунтованим. Враховуючи сутність понять “побічна” і “супутня” продукція товарні яйця, отримані від птиці батьківського стада, і яйця, отримані від птиці, що вирощується на м'ясо, потрібно зарахувати до супутньої продукції. Ці види продукції птахівництва можуть бути реалізовані господарствами на ринку і тому повинні бути прокалькульовані.

Зазначимо, що основна відмінність запропонованої номенклатури об'єктів калькулювання полягає у тому, що розширено склад супутньої продукції, а калькуляційні одиниці встановлено з урахуванням якості продукції. У вітчизняній практиці калькулювання якості продукції ще не знайшла належного відображення. Так, основною якісною характеристикою харчових яєць є їхня маса, яка, своєю чергою, залежить від таких факторів, як порода, вік, маса птиці, умови її утримання та годівлі тощо. На основі чинних стандартів, залежно від маси яйця поділяють на три категорії. Використання у яєчному птахівництві цієї класифікації дасть змогу повніше обчислити собівартість одиниці виробленої продукції з урахуванням її якості та врахувати показники собівартості під час формування політики ціноутворення на внутрішньому і зовнішньому ринках, а також під час аналізу ефективності витрат.

Алгоритм розрахунку собівартості продукції яєчного птахівництва має включати такі етапи: визначення собівартості племінних яєць, оскільки вони можуть бути використані цехом інкубації; калькулювання собівартості добового молодняка за усіма технологічними групами молодняка птиці, спочатку визначення фактичної собівартості приросту, а потім – собівартості живої маси молодняка, оскільки собівартість приросту є складовою частиною собівартості живої маси; оцінювання за цінами можливої реалізації або використання побічної продукції (послід, пух, перо, відходи інкубаційного цеху, зокрема кров'яне кільце, півники, забиті у добовому віці).

Відходи інкубації, які використовують для приготування м'ясо-кісткового борошна, пропонуємо оцінювати за ціною можливого використання, бо їх передають від одного центру відповідальності (виробничого підрозділу) підприємства до іншого. Ціну можливого використання пропонуємо визначати як суму вартості взаємозамінного продукту і витрат на переробку (за вартість взаємозамінного продукту приймають вартість корму).

Вибір методу обліку витрат на виробництво здійснюється безпосередньо підприємством залежно від особливостей виробничого процесу, його складності, наявності незавершеного

виробництва, тривалості виробничого циклу, номенклатури вироблюваної продукції. З метою обґрунтованого визначення калькуляційного прийому щодо його раціональності та простоти використання необхідно проаналізувати усі існуючі методи обліку витрат, виявити їх сильні та слабкі сторони [4].

Зазначимо, що у вартісно-орієнтованому обліку використовуються різні методи калькулювання витрат і розрахунку собівартості, серед яких найпоширенішим є АВС-костинг, ІС-костинг, ЛТ-костинг, таргет-костинг, калькуляція на основі ланцюжка цінностей. З метою вибору калькуляційного прийому менеджменту підприємства важливо чітко уявляти відмінності між ними, а також розуміти, як саме вибір певного методу позначиться на фінансовому результаті діяльності підприємства [5].

Відомо, що на птахівничих підприємствах застосовується метод обліку витрат та обчислення повної фактичної собівартості, який акумулює усі прямі та непрямі витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції, без розподілу їх на змінні й постійні. За такого підходу під час обробки бухгалтерських даних за місяць можна визначити фактичну собівартість у порівнянних цінах продукції лише у наступному місяці. Саме тому менеджмент підприємства не може приймати оперативні управлінські рішення щодо зниження собівартості продукції.

У зв'язку із цим з метою удосконалення управління виробництвом на підприємствах доцільно використовувати альтернативний традиційному метод “директ-костинг”, який є одним із найпрогресивніших методів обліку витрат і дає змогу дівіше здійснювати менеджмент та координування виробництва. Так, калькулювання собівартості за методом “директ-костинг” дає можливість проводити операційний аналіз діяльності підприємства, визначаючи такі найважливіші в управлінні виробництвом показники, як поріг рентабельності, запас фінансової міцності та силу впливу операційного важеля. Запропонована методика надасть керівництву широкі можливості моделювати на практиці різні комбінації обсягу продажів, витрат і прибутку, вибираючи з них найприйнятнішу, щоб відшкодувати витрати. Щодо підприємств яєчного птахівництва, то концепція цільової собівартості можливо застосовувати в обмеженому вигляді, оскільки продукцію птахівництва можна спроектувати, тому замість системи “таргет-костинг” пропонується застосовувати “кайзен-костинг”, орієнтований на загальне зниження витрат за умови однорідності одержуваної продукції [6].

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у сільськогосподарських підприємствах передбачають ведення роздільного обліку витрат на утримання дорослого стада і молодняка птиці, який не дає можливості оцінювати і контролювати витрати за видами продукції з урахуванням вдосконалення технологічного процесу виробництва [7]. Саме тому, на нашу думку, необхідно використовувати на підприємствах яєчного птахівництва метод досягнення цільової собівартості “general kaizen costing”, який передбачає внесення змін і поступове вдосконалення виробничих процесів на етапі виробництва продукції. Внесені зміни не повинні призводити до зниження загального рівня витрат на виробництво і, відповідно, до зниження собівартості отриманих яєць як основного виду продукції.

При цьому основною характерною ознакою цільового калькулювання у сільськогосподарських підприємствах–виробниках яєць є комплексна побудова системи управління собівартістю. За таким підходом до структури собівартості будуть зараховані не тільки витрати, пов'язані із виробництвом продукції, але й витрати, понесені на маркетингові дослідження, супровід використання сучасної техніки і технології виробництва тощо. Водночас використання цільового калькулювання зумовить необхідність удосконалення методів контролю й аналізу собівартості продукції птахівництва на підприємстві.

Вважаємо, що формування інформаційного забезпечення управління витратами виробництва продукції яєчного птахівництва доцільно забезпечити її організаційну складову, а саме: виділити методичний підхід щодо обліку витрат виробництва та трансакційних.

Реалізація запропонованого методичного підходу передбачає виконання таких етапів: 1) формування організаційної моделі управлінського обліку витрат за центрами відповідальності; 2) виділення спеціальних рахунків для обліку змінних і постійних витрат; 3) автоматизація обліку змінних і постійних витрат; 4) методика управлінського обліку трансакційних витрат; 5) формування і розрахунок маржинального доходу, бухгалтерського та економічного прибутку.

В організаційній моделі центри відповідальності формуються за функціональним принципом, враховуючи виділені повноваження і обов'язки менеджерів (принцип формування маржинального доходу та прибутку).

Основними функціями зазначеної системи управління на рівні центрів фінансової відповідальності повинні стати: прогнозування і планування програм та результатів діяльності центрів відповідальності, нормування витрат, виробництва продукції та результатів; облік та обчислення собівартості продукції; аналіз і контроль; регулювання.

Важливим інструментом забезпечення контролю за виробничими витратами на підприємствах яєчного птахівництва є нормативні витрати, які доцільно здійснювати за місцями виникнення та центрами фінансової відповідальності, паралельно з цим необхідно здійснювати оперативний облік, контроль, аналіз, регулювання рівня витрат виробництва. З метою оцінки загальних витратах на одиницю продукції за якийсь певний період доцільно встановити витрати, які потрібно зарахувати до кожного витратного центра. Для цього необхідно: встановити, які витрати належать до конкретного витратного центра; розрахувати загальні накладні витрати, які належать до усіх витратних центрів (освітлення, опалення); розподілити непрямі витрати пропорційно до кожного виду продукції; встановити витрати центру обслуговування і розподілити їх між продукцією на основі доходу від реалізації кожного виду продукту; встановити витрати центру обслуговування і розподілити їх між продукцією на основі доходу від реалізації кожного виду продукту.

Важливу роль у формуванні ефективної системи управління витратами виробництва відіграє управлінська інформація, її повнота та своєчасність. Із цією метою необхідно на підприємствах яєчного птахівництва у структурі управління витратами виділити координаційний центр, що дає можливість оперативно доводити до усіх підрозділів управляючої системи розпорядження керівництва, й доставляти щоденні, декадні, щомісячні оперативні звіти, що дають змогу сформуванню інформаційну базу за кожним місцем виникнення виробничих витрат [8].

Основними функціями центру координації та планування повинні стати централізоване планування, облік, контроль і аналіз загалом по птахофабриках; розроблення графіка документообігу; здійснення розрахункових операцій із зовнішніми кредиторами, банками та бюджетом; визначення обсягів інвестицій та джерел їх фінансування у фінансовому плані; розроблення та подання на затвердження галузевих нормативів; контроль за виконанням договірних зобов'язань внутрішньогосподарськими підрозділами; здійснення аналізу руху коштів за внутрішньогосподарськими підрозділами; розроблення комплексу заходів з реалізації резервів підвищення ефективності діяльності.

На другому етапі застосування методичного підходу необхідно виділити змінні та постійні витрати. Для виділення змінних і постійних витрат можна використовувати такі методи, як кореляційно-регресійний аналіз, алгебраїчний, графічний аналіз кожної статті витрат (змістовний), метод експертних оцінок. З метою обліку змінних і постійних витрат пропонується відкрити спеціальні рахунки: проміжний накопичувально-розподільний рахунок в 9 класі Плану бухгалтерських рахунків "Змінні витрати", для постійних – "Постійні витрати". Аналітичний облік по вищезазначених рахунках необхідно вести за центрами відповідальності (цехів, відділів, служб, підрозділів).

Дослідженням встановлено, що на практиці підприємства яєчного птахівництва використовують типовий набір статей витрат, які повною мірою не відображають специфіку функціонування галузі, зокрема щодо виділення витрат на якість продукції. Так, усю сукупність витрат на виробництво продукції у підприємствах галузі залежно від їх впливу на якість можна поділити на дві групи: витрати на забезпечення необхідного запланованого рівня якості продукції; витрати на підвищення якості продукції.

Під витратами на забезпечення необхідного запланованого рівня якості продукції розуміють основні витрати, пов'язані безпосередньо з виробничим, технологічним процесом, що перебувають у складі прямих та непрямих витрат, для отримання продукції запланованої якості. У яєчному виробництві величина цих витрат визначається на основі поголів'я птиці, обсягів виробництва продукції, норм обслуговування, нормативів і розцінок з оплати праці, раціонів (норм) годівлі птиці тощо. Виявлення цих витрат не є складним, бо відповідно до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції (робіт,

послуг) у сільськогосподарських підприємствах вони чітко відображені у складі усіх калькуляційних статей; витрат на оплату праці, матеріальних, накладних витрат [9].

До витрат на підвищення якості продукції належать витрати на виробництво продукції з показниками якості понад технічні умови і стандарти, для забезпечення максимальної реалізації генетичного потенціалу птиці. У зв'язку з цим актуальним є питання класифікації витрат на якість у підприємствах з урахуванням специфіки галузі. Враховуючи групи витрат і переліку їх елементів усередині цих груп, ми розробили класифікацію витрат на якість для птахівницьких підприємств за ознакою цільового призначення.

На третьому етапі методичного підходу розробляється внутрішня управлінська звітність щодо відображення змінних і постійних витрат: внутрішня управлінська звітність повинна відповідати таким вимогам: релевантності; оперативності; адресності; достатності; аналітичності; зрозумілості; достовірності; порівнянності.

При формуванні фінансового результату підприємствам яєчного птахівництва потрібно уточнити чинну форму звіту про фінансові результати і скоригувати певні рядки: статтю “Собівартість реалізованої продукції” необхідно назвати “Собівартість реалізованої продукції за змінними витратами”. До звіту необхідно ввести додаткові рядки “Постійні витрати”, “Трансакційні витрати”, “Втрати (неявні трансакційні витрати)”, “Економічний (реальний) прибуток”. Ведення обліку і складання звітності за центрами відповідальності сприяють підвищенню дисципліни й відповідальності керівників відповідних центрів.

На четвертому етапі пропонується сформулювати основи управлінського обліку трансакційних витрат на підприємствах яєчного птахівництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запропоновано алгоритм формування інформаційного забезпечення управління витратами на підприємствах на основі: ведення управлінського обліку витрат за центрами відповідальності; виділення спеціальних рахунків для обліку змінних і постійних витрат та розроблення управлінської звітності, а також ведення деталізованого обліку трансакційних витрат. З метою удосконалення системи калькулювання продукції яєчного птахівництва доцільно застосовувати методику цільової собівартості, яка передбачає ведення обліку витрат і калькулювання собівартості за віковими і технологічними групами птиці, визначення собівартості яєць з урахуванням якісних показників.

Розроблені напрями щодо формування інформаційного забезпечення управління витратами підприємства сприятимуть підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень, спрямованих на скорочення витрат підприємств яєчного птахівництва.

1. Тарасова Т. Ф. *Управление затратами на предприятии: учеб. для вузов* / Т. Ф. Тарасова, Э. А. Гомонко. – М.: Проспект, 2009 – 458 с. 2. Сопко В. В. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб.* / В. В. Сопко. – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с. 3. Івашкевич В. Б. *Бухгалтерський управленческий учет: учеб. для вузов* / В. Б. Івашкевич. – М.: Економіст, 2007. – 618 с. 4. *Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг)* / О. М. Шпичак, Ю. П. Воскобійник, О. Г. Шпикуляк та ін.; за ред. Ю. П. Воскобійника. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 436 с. 5. Білоусова І. М. *Методи обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості* / І. Білоусова // *Бух. облік і аудит.* – 2009. – № 9. – С. 3–5. 6. Прозорова Н. В. *Підвищення ефективності птахівництва на основі логістичного підходу.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://market.aviana.com/?p=1196>. 7. *Методичні рекомендації з планування, обліку та калькулювання продукції сільськогосподарських підприємств:* [затв. наказом МінАП України від 18 трав. 2009 р. № 132] // *Облік і фінанси АПК.* – 2009. – № 12. – С. 5–60. 8. Левицька С. *Управлінський та внутрішньогосподарський облік: завдання, мета, чинники ефективного впровадження* // С. Левицька // *Бухгалтерський облік і аудит.* – 2009. – № 2. 9. Нападовська Л. *Методологічні засади управлінського обліку* / Л. Нападовська // *Бухгалтерський облік і аудит.* – 2004. – № 4. – С. 26–30.